

ODĖS

XII ODĖ

DIDŽIAJAI LIETUVOS KUNIGAİKŠTYSTEI

Iškilmingos Delegacijos pareikšti deramą pagarbą Valdovui ir palinkėti saugaus gyvenimo bei sveikatos Jo Karališkajai Didenybei proga.

... Mihi robur in armis
Pace probata fides...
Claud.

Tauta, didi nuo amžių, davusi tiek vyrų,
Neįveikta nei lenkų, nei ordų iš tyrų;
Su ereliu sujungus savo vyties ženklą,
Tenulenkei vien širdį, nenuleidus ginklo.

Tikėjimo ir meilės saitais iškilmingais
Susaistyta karaliui lenkiesi širdingai;
Sūnų savo lūpomis tvirtini dar kartą,
Ką prisiekei, nevengus prieš tai pasitarti.

Tai naujas tavo triumfas, kad skersvėjų gūsių
Įaudrintoj tėvynėj nuolatinuos mūšiuos
Nesuklydai, antpuolius atremdama rūsčiai:
Nusprendei nusilenkti verčiau, nei palūžti.

Visada tu apdairiai pasirenki kelią,
Žinai – jei saugo Dievas, teks paisyt jo valios.
Protėvių kardo keliu sekdama, retai tu
Be reikalo pakėlei, be garbės nuleidai.

Įžvelgi priešo kėslus, žinai, kam ko reikia,
Kas būna tik įrankis, kas tikslingai veikia;
Ir kad savo karaliui įvaręs daug baimės,
Niekas dar pasaulyje nepatyrė laimės.

Tikrą būdą pasiekti taikai kuo tvirčiausiai
Renkiesi – melagingus šmeižikus užčiaupi,
Jungies į stiprų būrį, gerbiantį karūną:
Jei galvoj nēr santarvės, serga visas kūnas.

Šaunus ir šitas žygis, nors būrys menkesnis,
Kaip tada, drumstai Vyslai sūkurius nešant,
Laižant grėsmingu lanku apjuostas valstybes,
Džiaugsmo šūksniais sveikinom karaliaus didybę.

Kada prūsai kartu su giminaičiais lenkais,
Plačiai su vėliavėlėmis pasklidę po lanką,
Dideliu spiečium plūdo tartum jūros bangos,
Geriausią iš geriausių apiplėšti bandė.

Pagarba nuovokai ir dorybei skaisčiausiai
Lietuvio kilnią galvą karūnavo auksu.
Gera žmones pažinti, didesnė gėrybė –
Veikti drauge su meile ir ištikimybe.

Toks vedamas ne menko intereso savo
Paskui vilties žaltvykslę vylingą keliavo
Apiplėšti karaliaus, o aiškiai parodė,
Kad valstybės gerovė jam arčiau už odą.

Kol dar jam giedru veidu fortūna šypsojos,
Kiekvienas šlovino ir lankstėsi į kojas.
Garbintojų tūkstantį tu džiaugsme atrasi:
Vargė tik draugas tikras ištis ranką drąsiai.

Piktas likimas tartum akmuo auksą bando;
Kas turtą, o kas žmogų myli, greit atranda:
Kai skausmas temdo protą ir ašaros teka,
Bent jau žmones atskirti išmoksti netekęs.

Amžinoji apvaizda, kurios nesuvokiam
Net karalius didžiausius priverčia vaitoti.
Ne vien kaltieji vargsta, bet laikai greit keičias
Ir žmonės nuo kitokio vis likimo kenčia.

Name netvarkingam nuo amžių, kai be plano
Viskas buvo statoma tų, kas neišmano,
Pirmųjų architektų kaltė matos aiškiai;
Tas klydo, tą užgriuvo pastatas palaikis.

Jūs laimės nesurasit, išdidūs tironai,
Kur statot ant nelaimių žmonių milijonų
Sostus didingus; engiat savus ir kaimynus:
Purpurą kraujas, skeptrą ašaros drėkina.

Jei ir gerai jus saugo kariauna grėsminga,
Ji nepajėgs apginti nuo ainių kerštingų;
Su dėme pataikūno kris už jį kareivis,
O tironas patirs, kad jo sostas kreivas.

Sėkmę juk progos lemia: kenčiant ir vergaujant,
Siela kilni švytėti niekad nepaliauja.
Pyktis ją smerkia, teršia, o laikas kankina;
Teisina ją protas, o nemarumas gina.

Laimingas, ką sąžinė vairuoja ir lydi,
Neleidžia suvedžioti jo šlykščiam pavydui;
Viską priima blaiviai, pagarbiai kaip dera,
Nuo atsitiktinumo atskirt moka dorą.

Kas, ar diena už lango, ar naktis tamsoka,
Kitaip kalbėt, nei liepia reikalas, nemoka;
Perėjūnus niekina, gerbia pastovumą,
Nelaimėje nevengia užstoti dorumo.

Tokią širdį, Lietuva, turinti įrodei,
Priešą prie savo slenksčio pajutusi godų,
Apleidus pavojuje namus ir sodybas,
Prisieki sostui meilę ir ištikimybę.

Fosforu sušvitusi ant dangiško kelio,
Ryški žvaigždė jungiasi į draugių ratelį,
Įstabiai suliepsnoja, paskui ją į jūrą
Kitos puošnia rikiuote žengdamos sugūra.

Tarp kolegų geriausia iškalba garsėji,
Jaunasis Tiškevičiau, mano geradėjau!
Garbei ir kilmei pirštu į tave parodžius,
Valdovą pasveikinai ir širdim, ir žodžiais.

Tu atžala geriausia mūsų tautos jaunimo,
Kurs prie mylinčio mūzas karaliaus užgimęs,
Įrodei valią visad kilnaus tikslo siekti –
Būt puikiu oratorium, pavyzdingu šlėkta.

Po Vilniaus mylimiausio, mūsų miesto slauno,
Seka Trakai, Ašmena, Ukmergė ir Kaunas;
Žemaitija, Smolenskas, Breslauja, Upytė,
Slanimas irgi žada karaliaus klausyti.

Nesileis pralenkiama nuo Pinos žuvingos
Garbinga tauta, ir tie, kur prie žemėm Minsko
Tekančio Svisločiaus ar Starodube augę,
Mstislave ir Gardine, prašosi į draugę.

Jumyse kilnius norus likusios brolijos
Matydamas karalius dosniausiai dalija
Rūpestį ir primena, kad jums šitaip tikint,
Dar mums vilties neatims joks priešas netikęs.

Tad mylėkit karalių; vien santarvės saitų
Nepakanka, kad tautos draugystėn sueitų:
O tai, kad su juo plaukiam tuo pačiu laivu mes,
Jo laimė mūsų dalią padarys lengvesnę.

VII ODE

NEMENČINĖ

Paskyrimo į šią kleboniją proga.

Dvare šviesiajam, kur spindulys tavo
Užtikęs mane pakėlė, apvalė,
Šlovingą vardą eiliakalio davė,
Kad žmonės gerbtų poetą, karaliau.
Užkampin dabar (juk tai tavo darbas)
Mane atvarei, į kaimiečių tarpą.

Jau ne plunksnos ar dramblio kaulo fleitos,
Pjautuvo griebtis dabar man beliko;
Net jeigu kitus įmanius apeiti,
Laurus nuskinti Parnase pavyko;
Juos sudėjęs prie geradarių kojų,
Nukirstus pėdus į gubas rikiuoju.

Varšuvos judrios tremtinys suniukęs,
Ir tarp nešvarių įmestas valstiečių,
Tebus man džiaugsmas plušti žemės ūky:
Kad nuo pasaulio atskirtas kentėčiau.
Nors ir į tokią patekęs malonę,
Toliau dainuosiu, tau, šviesusis Pone.

Paprasta, tiesi prigimtis teisiųjų;
Kelmai šešėlių nemeta ant sniego,
Veidmainių liaupsės neapsuka vėjų,
Vanduo, prarijęs dovanas, nebėga:
Gamta teisingai pagal savo būvį
Ves mano širdį ir valdys liežuvį,

Kad imčiau augti, jos globą pažinęs,
Džiaugsiuos ir kuklų palivarką gavęs:
Nes iš giraitės girdis Nemenčinėj
Lakštingalos ir labai mane žavi;
Šis mielas kaimas ir Sarbievo¹ garbę
Triukšmingom medžių šakom tebeskelbia.

---

¹ Kaimas Ciechanovo apskrityje, iš kurio pavardę gavo poetas Sarbievijus, dažnai lankėsis Nemenčinėje, kaip pats rašė:
Quales Lucisti, vel Nemencini locus,
Udumve Bezdani nemus, I. Ep. ode.

Taurios jo dvasios įkvėptas, išmokęs
Vandenį beprasmį sumaniai stabdyti,
Ažuolus mitrius į slaptingo šokio
Ratelį stygų kerais nevaryti,
Iš aistrų žemų kelsiu tavo širdį,
Jei suklaidinta tiesos nebegirdi.

Tuščia ganyti dykūnus kilmingus,
Reikia ginkluoto jiems labiau klebono.
Žemos jų sielos žiūri, kas pelninga,
Gali meluoti ir šlovinti poną.
Greičiau kaimietį atvesi į dorą,
Moka kentėti jis ir nedaug tenori.

Su jais tau pinsiu vainikus kvapniuosius,
Varpas su grūdais ant altoriaus dėsiu,
Grūdintus kaitros rudenis rimuosiu,
Milžinus pėdus kilnoti norėsiu.
Laikas jų godus nepraris pagrobęs,
Nes meilė savo sparnais bus apgobus.

V ODĖ

ADIEU

Mylimiems jėzuitams

Nuo mielo saito jau išsivadavęs
Rankose tų, kam ganyt buvo davęs
Kaimenę Kristus; ponas mano valios,
Sudie sakau jums, brolija Lojolos!

Laikas apleisti šį kampelį jaukų,
Dvidešimt penkių vasarų sulaukus,
Nejaučiau niekad bičiulių būry tų,
Kad laisvę mano ordinas varžytų.

Jūsų gerumas, nuoširdi draugystė
Kad ir sunkiausią saldino tarnystę:
Joje patyriau atgaivą malonią,
Jaučiaus garbingas ir mylėjau žmones.

Dabar jau ne jūsų, o jūs jau ne mano;
Vis dėlto širdies protas juk negano;
Iki pat mirties jus mylėsiu uoliai,
Ne dėl ordino, o kaip savo brolius.

Prieš Dievo veidą nuolankiai suklypęs,
Bučiuoju ranką, kuri mane lupa;
Iš kur į veidus mums vėjai bepūstų,
Visiems iškęsti teks likimą rūstų.

Į gyvenimą vos užmetus akį,
Dažnai panašus jis mums į spektaklį;
Nors įvykių daug, jie baigias vienodai,
Ponas kaimietis esąs pasirodo.

Ir mus, ir save laikas greitai keičia;
Du suvaidinęs veiksmus, imies trečio.
Pabaiga visų ta pati – plojimai
Tam, kuris gerai ką nors suvaidina.

Po jūsų ženkle tarnavusio šauniai
Manęs dykūnu šventu neapšauktum,
Toliau drabužiu šiuo pasidabinęs
Uoliai tarnausiu Dievui ir tėvynei.

Iš minkštos vilnos puošni kirmėlaitė
Meistriškai verpia savo puikų kraitį
Ir, prabangiųjų syvų prisisiurbus,
Kūnui prašmatnų apvalkalą kurpia:

Kai tik sulaukia savo darbo vaisių,
Lengvus sparnus prie pečių prisitaiso;
Išnarą meta, ir pasaulio svečias
Naujas spalvingus sparnelius jau skečia.

Nepriekaištautų joks amatininkas:
Ji sunkiai triūsti pusmetį netingi.
Kol baigia darbą, o už lapą, kitą
Tegu, kas gali, atidirba šitiek.

Laikas su jumis jau skirtis nenorom.
Jei ir nemoku išreikšti padoriai
Visos padėkos ordino brolijai,
Užstatu meilę palieku išėjęs.

XXVI ODĖ

APIE ŽMOGAUS PRIEDERMES

Visuomenei

Pabusk, apsnūdęs slunkiau, mūs šaunaus pasaulio
Dalie, pusiau apmirus, kam metus it kiaulė
Skandini tinginystėj? Laikas nesustoja;
Gal jau rytoj mirtis tau guolį bus paklojus!

Laikai save protingu: pagalvok, ar sveika
Protą pančiot grandinēm, tuščiai leisti laiką?
Darbui žmogus užgimęs; šlaistosi kas dieną
Tas, kuris lyg letargu užmigęs gyvena.

Žvelk į didžių rankų kūrinius, nuo amžių
Judinančius pasaulį lyg spyruoklės standžios.
Niekas tuščiai neveikia; visa darniai kinta,
Tarsi viena grandine būtų surakinta.

Vėjas – orą, vandenis dangum oras neša,
Vanduo vaisingais syvais peni žemę našią;
Ugnis žvaigždes gaivina, ir tas, kur nematom,
Atgaivintųjų peno pati nesikrato.

O tu, apdovanotas nemirtinga siela,
Manai, tavo pasaulin netyčia kas įkėlė;
Amžinus gamtos ryšius traukai neprotingai,
Leidi dienas žmonėms ir Dievui nenaudingai.

Prieš tau išvystant šviesą, gyvenusios kartos
Nuo žemės miestus kėlė ir teisę sutvarkė;
Iš tūkstantmečių veiklos pasimokę davė
Rafinuotus menus mums ir amatus savo.

Stogas, kuriuo dengiesi statydamas trobą,
Drabužis, kuris šildo, maistas tavo grobams,
Viskas aiškiai primena, kad kasdien naudojies
Kitų darbo vaisiais, o kaip atsidėkoji?

Tiek skolingas tėvynei, ką jai esi davęs?
Ak, kaip šitas klausimas žeidžia širdį tavo!
Dėkingumo nejauti, bet gal nesi vertas,
Kad ne dėl mirties tavo, o kad gyvas verktų.

Piliečio varde mano, tu auksu sužibęs,
Vertingesnis už visas herbo brangenybes,
Žmonės tavo įkvėpti kilnaus darbo imas,
Nejau tave paniekins sūnūs išsigimę?

Tėvynė nuolat vedė tave į dorybę,
Įstatymais apdraudė tavo nuosavybę,
Kareivis kraują lieja, o tu pats ką gero
Tiek pragyvenęs dėl jų jautiesi padaręs?

Kietume neregėtas širdies akmeninės,
Meilė vaikų nei tėvų tavęs negraudina;
Už šaltą uolą girioj esi atšiauresnis,
Nors ir ją sujaudintų žodelis meilesnis.

Žiūrėk – akmenis trobelėj visa šeima spaudžias,
Vyras meiliai vaikelius apkabinęs glaudžia,
Šalia mylima žmona šliejas, ant jo kelių
Snaudžia tėvas, baltąją padėjęs galvelę.

O tu, vienišiau, savo mintyse paskendęs,
Reikalų su pasauliu turėt nė nebandęs.
Tavo dvasia sustingo į luitą ledinį,
Ar ne šitoks paveikslas atšiaurios dykynės?

O jei šitaip liguistai meilės vengti nori,
Draugystė teįveikia tavo odą storą.
Užuot ieškojus protui Afrikos žvėrienos,
Gal geriau žmonių meile mėgautis kas dieną?

Žinok, tvirta draugystė džiaugsmo daug suteikia,
Tuščiai švaistyt neleidžia dykumoje laiko:
Poilsis jai nuodėmė, išskyrus tik darbą,
Visos dorybės rodos nevertos to vardo.

Papročius nustatanti gamta labai norėtų,
Kad ponas ir valstietis viens kitam padėtų,
Turčius elgetos delno piktai neatstumtų,
Pavaldiniai karalių, o šis juos paremtų.

Miegi, o skurdas visur tik ašaras spaudžia,
Žemė pilna nelaimių kraujo upėj maudos,
Nesėkmės nesibaigia, iš vargšų krūtinių
Išspaus tos dejonės dar aidi mūs tėvynėj.

Žvelk į tą liūdną vaizdą – ar ne tavo kraujas?
Čia senis duonos kąsnio prie vartų maldauja;
Ten verkia našlaitėliai, ten motinos lietas
Likusį gyvenimą badaudamos tęsia.

Nekaltas jis, verandoj rūsčiai šlepsi kojom,
Kad apmaudas uždusint baigia jį, dejuoja;
Jausmas tiesos atbukęs, o piktas kaip velnio
Protas engia vargšus, iš jų ašarų pelnos.

Bijok, kad ištrūkusios iš požemių kančios
Sielvartais tavo sielos nepradėtų pančiot;
Kad balsai nevaitotų sąžinę užgriuvę:
Ak, nuo tavo rankos mes esame pražuvę.

Ką? Turiu dirbti dėl tų veidmainių niekšelių,
Tų mitrių išdavikų, samdytų draugelių,
Tų, ir iš kur jie imas, niekšingų žudikų,
Kurie perverti dorą širdį tik ir tyko.

Visur tiktai tironai ir bejėgės aukos;
Gėda – šiukšlyne, meilės šlovė nesulaukia;
Smagūs nusikaltėliai smaugia vargšę dorą.
Aplink vien pyktis. Dėtis su jumis nenoriu.

Leisk man atsiskyrus dienas savo baigti...
Jei vengi blogio, žmones atstūmęs, ką veiksi?
Jei dorybę jie amžiams atmes neprotingai,
Kas nutiks tada mūsų pasauliui vargingam?

Gal ji po nakties skraiste pasislėpti nori,
Kuomet blogis iškėlęs galvą vaikšto oriai?
Ar nežinai, kad vienas gėris tik garbingas –
Puošmena šio pasaulio – žmogus sąžiningas.

Prisiminki senovės išminčių draugiją:
Blogiems žmonėms tarnauti tokie visai nebijo;
Papročius sugedusius ūdydami tiesiai
Šitaip laimės suteikia ir nedėkingiesiems.

Neliūdėk dėl dėkingų širdžių žemėj stygiaus:
Dievas už tavo darbus dar dosniau atlygins.
Iš jo garbė didesnė, aukštos prabos šlovę
Nedėkingumas puošia, nes verti jos drovis.

Mokykis iš kūrėjo: piktavaliai žmonės
Ar kasdien nebūna jo verti nemalonės?
Bet vis tiek juos maitina, nuodėmėms jų aklas,
Ir visus mus apšviečia skaistus saulės deglas.

XV ODE

UPOKŠNIUI

Tyras upokšni, bėgantis per lauką,
Daug kuo prigimtys mudviejų panašios:
Tas pats polinkis jūron tave traukia,
Kuris ir mane vaga savo neša.

Tavo murmesys glamonėja ausj,
Nieko šniokštumu grėsliu nebaugina:
Mano liūdesys išdžiovino jausmą,
Ir jei tuo skundžiuos, tik Dievas težino.

Kiek vandens skreite savo slepia žemė,
Niekas prilgti tau nė nesapnavo:
O kaitri ugnis, širdj man apėmus,
Tokia pat skaisti kaip sidabras tavo.

Kai vėtra siaučia valdose Neptūno,
Vandenis greitus neši sau pavėsy:
Liejant ant manęs apmaudą fortūnai,
Prieglobstį rasti sąžinėj galėsiu.

Tavo pakrantę Dafnė padabinus
Žavisi savo grožiu įstabiuoju:
Nors mano širdies tyriausiam šaltiny
Atsispindėtų dar tvariau gražioji.

Neslepi gelmėj paslapčių klastingų;
Ir mano protas pinklių spęst negeidžia.
Viską tavyje mato, kas netingi;
Ir mano širdis visiems atsiskleidžia.

XIII ODĖ

STANISLOVUI AUGUSTUI

Lenkijos Karaliui, Didžiajam Lietuvos Kunigaikščiui

Laimingos karūnacijos metinių proga.

Magna agere et fortia pati regnum est.
ad Gr.

Septinti metai baigias, gerasis Karaliau,
Nuo tada, kai vieningai pagal Dievo valią
Už tave Lecho ainiai džiaugsmingai balsavę,
Šventa tėvų karūna galvą vainikavo.

Meni, kiek tada švęsti liaudies prisirinko,
Į visas šalis plito jos šauksmai džiaugsmingi;
Sveikino tave garsiai ir kaimas, ir miestas:
„Savo kraujo Karalių turim, Tėvą, Piastą!“

Meilę saviems įsiurbęs su motinos pienu
Lenkijai aukso amžių dovanos dar vieną;
Savo pirmtakų darbus jis pranokti gali,
Iš apmaudaus letargo pakelti šią šalį.

Linksminies, kai tau Roma stato triumfo arkas,
Ar kinko tvirtus veršius artojai į arklus:
Džiugina labiau tave žemdirbių linksmybės,
Nei spręst su valdininkais reikalus valstybės.

Tu tas, kuris dorovę akylai prižiūri,
Kartais tramdyt jaunystės karštą būdą turi;
Ir kaip narsus Alkidas gyvačių siaubingų
Sudrasko dar vystykluos užmačias nuodingas.

O jei buvai į blogį iš prigimties linkęs,
Ir jo žalingų sėklų tavy buvo likęs,
Jas naikindamas, jaučiu, uoliai ir sėkmingai,
Pergalės vainiką jau pelnei nemirtingą.

XVII ODE

STANISLOVUI AUGUSTUI

Lenkijos Karaliui, Didžiajam Lietuvos Kunigaikščiui

Įteikiant Karalienės Jadvygos monetą.

Amžinos dviejų karalysčių lygos
Santarvės tvirtos ženklą iš metalo
Brangaus tau teikiu nukaltą Jadvygą,
Abidvi tautas valdantis Karaliau!
Dovaną priimt būki pasiruošęs:
Abi karūnos tavo galvą puošia.

Lenkijos šlovę uoliai mums atkūręs,
Iš mirties miglos vardams tiesi tiltus:
Garbingą savo giminaičių būrį
Jungtim Jogailos ir Piastų papildei;
Žadina viltį reta kilmė tavo.
Mama – Jogailos, o Piastas nuo tėvo.

Protėvių kilnių žygdarbiai garbingi
Šį niūrų amžių pažadins ir drąsins,
Sūnus į dorą grąžins, kurie tingūs;
Pastangą tavo šios didžiosios dvasios,
Piasto, Jogailos, išvydusios šitą,
Tavo esybėį pamils viena kitą.

Švelnios tai sielos, jos linkusios buvo
Mylėt karalius, teise pasikliauti;
Metų tėkmėje todėl nepražuvo,
Metale brangiam grįžo tau tarnauti;
Viltį, kad ir mus pagarbins taip laikas,
Tavo išmintis, Valdove, suteikia.

Štai mokslo skiepas jų rūdis nušveičia,
Tavo gerumas suminkština širdis,
Rūpesčio pilnus gerove piliečių
Pamokymus jos gerai tavo girdi.
Dėl to metalą tad verta doroti;
Ir tu pluši, kad varis virstų zlotais.

O jei, karaliau, vaisiai tavo triūso
Po mirties toliau gyvuoti verti bus,
Atgaivins tikrai jie amžius būtuosius,
Ir tavo šlovę tarp žmonių valstybės,
Metale iškals atmintis dėkinga,
Vardą širdyse įrėš nemirtingą.

XXIV ODE

KETURI METŲ LAIKAI

Pavasaris

*... Nil sine magno
Vita labore dedit mortalibus...*

Linksmasis metas pas mus atėjo!
Miškas spalvingai rengtis pradėjo;
Saulė kas dieną aukščiau vis kyla.
Sniego – kur ne kur, ir tas jau dyla.

O Akvilonas sparnais šaltaisiais
Sprukti kažkur į Laponiją taisos;
Švelnus Zefyras pas mus atskriejęs
Pievas plačiasias gėlėm apsėjo.

Meiliai šiurena, vėjui papūtus,
Šviesiai žali dar medžių lapukai;
Kur tik pasuksi – švelnūs kačiukai,
Ir vieversių jau giesmės pratrūko.

O ilgavilnės avys žolytę
Pirmąją smagios skabo nuo ryto;
Apsuptas savo skalikų būrio
Kerdžius jas dūdą pūsdamas buria.

Vysla jau pančius ledo sutraukius
Plukdo į jūrą baržas pakrautas.
Laukia valstietis, grūdus sugrandęs,
Kad aukso kapšą duotų olandas.

Čiupkite plūgą, jaučius įkinkę,
Arkite žemę, mūs darbininkai!
Jei nepasėsit tinkamą dieną,
Teks pasninkauti per visą žiemą.

Vasara

Secura mens iuge convivium.

Žvelk, lėkdami jau dangum aukštuoju
Febo ristūnai ugnim alsuoja:
Kur pasislėpti, kad iš to skliauto
Plūstantis karštis degint paliautų?

Vakar dar pilnos vandens ir sraunios
Upės nūslūgo, dugną beplauna;
Kur greitam žirgui perplaukti vargiai
Sekės, jau braido be vargo sargis.

Liūdnos gėlytės, žolės ristūnų
Mindomos lenkia žemėn viršūnes,
Laukia, kad delnas Hespero auštant
Rožinį perlą rasos numestų.

Priveiktas karščio plovėjas tyso,
Sunkiai alsuoja gubos pavėsy.
Paukščiai nutilo linksmi čiulbėję,
Krūmuose griežia žiogai žaliejį.

Kartais apniukęs krepu juoduoju
Krušą ir ugnį mums dovanoja
Dangus, pro tamsą dienos nematom,
Visas būtybes šiurpas nukrato.

Po šiaudiniu aš palindęs stogu
Su senu Bakchu kalbuos patogiai.
Tegu tie dangūs šėlsta kiek nori,
Jų griausmo širdys nebijo doros.

Ruduo

Labor ipse voluptas.

Vasaros karštis nebekankina,
Dovanas dosniai ruduo dalina:
Kur tik pažvelgsi, ką tik išvysi,
Akį džiaugsmingai pasiganysi.

Jaučiai didžiuliai pėdų vežėčias
Traukia, nuo jų jau daržinės skečias;
Linksmos merginos, mitrūs vaikinai
Skardžiai dainuoja, vainiką pina.

Dūzgiančio būrio gylių nelaukęs,
Korį valstietis šaka nubraukia;
Į statines ir kubilus pila
Dovj girtuokliams, kuriuos taip myli.

Svoris visokių saldžių desertų
Medžių rankas jau baigia nusverti.
Neskina niekas, nerenka uoliai:
Vaisiai savaime byra į žolę.

Štai, šeimininke, atlygis tavo!
Vasarą plušęs, dabar atgavo.
Džiaukis, šeimyna: o tinginėliui
Alkaną gerklę teks kimšti smėliu.

Žiema

Nos ubi discedimus, pulvis et umbra sumus.

Mirksni, malonę rudens suteikęs,
Tave jau greitas pagrobė laikas,
O kad galingus sparnus turėčiau,
Veržlųjį skrydį jo sustabdyčiau.

Lyg paleista iš lanko greitoji
Lekia strėlė, ji niekad nestoja;
Taip glostęs širdį vaizdais žavingais
Laikas nelaukęs nieko pradingo.

Pučia iš šiaurės žvarbus Borėjas,
Ausyse švilpia ir sniegą sėja.
Šilumą juntam Titano drungną,
Kai rytą skrydy išpučia ugnį.

Mitrūs nešėjai ledo kristalų
Ant kuprų tempia maišus be galo;
Balsai paukštelių nutilo darnūs,
Tiktai ant stogo bekranksi varnos.

Prisipažinsiu, rūpi ne tiek man,
Kad gražus metas žemę palieka;
Ledams ištirpus jis visad grįžta,
Sodai žiedeliais baltais pražysta:

Ir tave kartą, žinok, žmogeli,
Senstantį šerkšnas nuberti gali,
Stingdo jis kraują, plaukus baltuosius
Dažo, šio sniego nebeiššluosi.

MIRUSIŲJŲ BALSAS

Iš gėlių laukų aplink Helikoną
Į kiparisių atkeliavęs šalį,
Antkapių raides po samanų plonu
Sluoksniu įskaityt mėginu, karaliai,
Jūsų epochas liudijančias tyliai!
Balsas iš kapo man staiga prabyla:

„Tu, kuris rašai apie mano tautą
Mirusių godas suprasti galėsi!
Ne tokį kietą miegą siunčia Kloto,
Regimą kūno dangalą nuplėšus,
Kad mes netekę būtume gyvybės:
Esame gyvi, nors peržengėm ribą.

Į dausas šviesos amžinos patekę
Žvelgiam iš aukštai žemėn su gyvaisiais;
Jūsų dejonės ir čia mus pasiekia,
Kuomet atskyręs pylimais aukštaisiais,
Leido Kūrėjas mums klaidas, teisybę
Permanyt, o jums eit keliu dorybės.

Ko tad, paklydus tauta, aimanuoji,
Dėl savo lemties ką ruošiesi smerkti?
Užuot priežasties laisvėse ieškojus,
Bergždžią jų naudą po laiko apverkus.
Priešo galybės niekas nepažino,
Jei prieš tai savęs pats nesunaikino.

Perkirtę taikos ir santarvės giją,
Valdžios aukščiausios kadaise pasiekę,
Išsibėgiojot it banda galvijų,
Nuovokos, vado ir valdžios netekus.
Joks bendras gėris širdyse netūno:
Aplink šmeižikai arba pataikūnai.

Armiją kada betvarkė surinko?
Rankas valdovams pančiojot ir sukot,
Plėšėt, kas bendra, grobėt įnirtingai,
Ir seniūnijoms savo vardus brukot.
Menamos laisvės vardan it balvonai
Varžėt karalius, dauginot tironų.

Kol kas tėvynė niekaip nepaaugo,
Kūno su galva niekas nebesieja;

Valstietis skursta, amatai sužlugo,
Temidė kardą į makštį įdėjo,
Šventikui – aukos, Ponui – kelti vaidus,
Kariui – paradai, Karalius – dėl vaizdo.

Šventas Jogailos ir Piastų lobynas
Kvaila puikybe beprasmiškai virto,
Tingių veltėdžių rūmus išdabinęs;
Ar prabangiose puotose ištirpęs
Dingo, karaliai, apiplėšti rūsčiai:
Vėjas jų rūmus ir bokštus išpustė.

Pulkų ginkluotų rikiuotė skaitlinga
Po vienu skeptru, narsūs, nepakrikę.
Jūrų abiejų krantai jų privengė,
Dniepras ir Vysla plukdė jų laimikį:
Nei riterystės, nei šlovės šiandieną,
Kad ir mosuoja kuokom čia ne vienas.

Po plačiais sparnais motinos paukšteliai
Slepiasi, gūžias iš baimės paklaikę,
Kai virš jų nagai pakimba Erelio,
Ūmai užpulti juos iš oro taikos.
O jūs jai plunksnas spėjot išpešioti –
Kuo ji pavojuj jus galės užkloti?

Niekas pasauly, kol jis dar gyvuoja,
Valdžioj stebuklą didesnių nėr matęs.
Kam dar karalius didybe puikuoja,
Jei veidmainiškai veikliu tiktai dedas?
Kam jų ieškoti, lėšas švaistant gausiai,
Jeigu karaliai – tai priešai pikčiausi?

Karalius tėvas: ko vaikai kreivi jo?
Ponas: ką liaudis jam duoti privalo?
Vadas aukščiausias: o kur jo kareiviai?
Teisėjas: ar dar teisė turi galios?
Varganas kraštas, paikas, sulaukėjęs,
Kur tik valdovų vardus švilpia vėjas.

Banda paklydus elgetų su herbais,
Sekanti pėsčia paskui vedlių žirgus,
Šaipos iš jūsų anie užuot gerbę,
Kai buria, ardo seimelius nupirkę.
Savo reikalų jie per jus težiūri,
Jūs trokštat laisvės, o anie ją turi.

Pardavę laisvę, paliktą tėvų jums,
Už taurę vyno, sveikinimą saldų,
Renkat į seimą gaują apšviestųjų,

Spiegiat užkimę prieš monarcho valdžią:
Ne jus jie jūsų meškerėm žvejoja,
Jūs arsit plūgais, jie – jumis, artojais.

Kas tiktai didis valdė jūsų šalį,
Turėjo grumtis su nedėkingaisiais,
Tėvu vadintas, tiktai jau atšalęs,
Tiktai pelenais virtęs negyvaisiais.
Jūs taip įpratę: kol gyvas, pritinka
Purvas ant galvos, gėlės – ant paminklo.

Šaunus Lokietka, Lenkiją subūręs,
Triskart palikti turėjo tėvynę;
Nors šimtą miestų jis apstatė mūrais,
Teise suvaržė šią gentį laukinę,
Net Kazimierą Didįjį pagieža
Jų prieš pasaulį apjuodino viešą.

Slėgė karūna Jogailą ne kartą,
Sūnus netroško jos, ilgai svyravo,
Nors Žygimantas manė būsiąs vertas
Poilsio ramaus už nuopelnus savo.
Du kartus jį bandėte kėsintis –
Sostinėj – kulka, Lvove teko gintis.

Stepono skausmus ar kas suskaičiavo?
Šiaurės galingas sūnau, ar įvertins
Kas darbus, Jonai Kazimierai, tavo?
Svetimuos namuos lemta buvo mirti,
Valandą sunkią gelbėjai šią šalį,
Prieš tave savi ginklą štai pakėlė.

Tu nuo rūpesčių ir darbų palinkęs,
Nuo mūsų kalčių, Stanislovai, svorio,
Gal tau amžinai lenkai liks dėkingi,
Kad karaliauji jiems švelniai bei oriai?
Ne. Tik kas dieną, brandos nesulaukus,
Rūpesčiai galvoj nubalins po plauką.

Žadinai valdžią dvasia sutarimo,
Kol ji pabudo tiek metų miegojus.
Šviesulį mokslo pakurstei, kurį mūs
Barbariškumas kone nenudaigojo.
Sąmyšius maldai, tvarką sugrąžinęs,
Vėl sklaidai grėsmes virš mūsų tėvynės.

Kiek iškentėjai už meilę valstybės,
Žinom, nuo tada, kai gavai karūną;
Slepia širdyje dar daugiau dorybių,
Į gėrį linkus tokia siela būna.

Nedūsauji dėl savų praradimų,
Labiau tau rūpi tėvynės likimas.

Atpildo mielo lauk, nors pavėluoto,
Kai prislėgs akmuo palaikus tavuosius;
Vado netekus tauta ims raudoti,
Temoka žmonės liaupsint mirusiuosius.
Tiktai juos tėvais vadina ir myli.“
Balsas iš žemės baigė ir nutilo.

Iš lenkų kalbos vertė Kornelijus Platelis
Vertimas atliktas specialiai duomenų bazei